

COMMENTARIJ
ET DISPUTATIONES

P. FRANCISCI SUAREZ E SOCIETATE JESU
IN TERTIAM PARTEM D. THOMÆ

A QUÆSTIONE VIGESIMA SEPTIMA AD QUINQUAGESIMAM NONAM.

PRÆFATIO.

1. *Scientia de Christo cum Deiparæ cognitione conjuncta.* — Postquam D. Thom. priorem hujus doctrinæ partem absolvit, in qua divinum incarnationis mysterium diligenter et accurate perscrutatus est, posteriorem aggreditur, in qua de Christi Domini Vita, Morte, Resurrectione, atque æterna felicitate non minus copiose et erudite disputat. Cujus disputationis initium a Deiparæ cognitione non immerito auspicatur. Erat enim hæc tractatio ad hujus materiæ complementum maxime necessaria. Nam, sicut æterna Christi processio absque æterni Patris fide credi non potest, ita temporalis ejus generatio, quæ ex matre sine patre initium habuit, sine prævia ejusdem Deiparæ cognitione comparari non poterat. Cognitionis enim effectus cognitionem causæ supponit; cum autem B. Virgo Christum ut hominem genuerit, sub hac ratione causam illius esse necesse est. Recte igitur ad scientiam de filio consequendam per matris cognitionem paratur via; neque enim poterant, qui et sanguine et dilectione adeo conjuncti sunt, disputatione sejungi, nec par erat in tam longo de Christo sermone, de Virgine tacere. Quamquam vero in hoc, sicut in præcedenti tomo, omnes D. Thom. quæstiones suo sint ordine a nobis elucidandæ, quia tamen in animo est integram ac copiosam de Beata Virgine tractationem instituere, ab ejus dignitate, et prædestinatione usque ad ultimam exaltationem rem totam arcessendo, et omnia mysteria, quæ in illa Deus operatus est, et omnes gratias, merita, scientiam, om-

nemque illius perfectionem diligenter perscrutando, ideo posteriorem hanc de Christo tractationem in duas præcipuas partes distribuam, in quarum priori de B. Virgine et vita Salvatoris usque ad trigesimum ætatis annum (quoniam hæc duo inter se connexa sunt), simul disputabo, et quæstiones Divi Thomæ a 27 usque ad 37 exponam; in alia vero parte, de reliquo tempore vitæ Christi, ac de illius prædicatione, morte, resurrectione, ascensione, et secundo ejus adventu, secundoque in cælum reditu disserendum erit.

2. Neque existimandum est, præsentis disputationis materiam, ex ea præsertim parte quæ ad B. Virginem spectat, esse ab instituto scholastico alienam, vel quia Doctores scholastici brevissime illam attingunt, vel quia certis Theologiæ principiis fundari non potest, sed solum probabilibus rationibus aut piis conjecturis. Ego enim post ipsius Dei ac Christi cognitionem, nullam, aut utiliore, aut viro Theologo digniorem esse existimo. Neque intelligo cur de gratia Angelorum, deque illorum meritis ac statu viæ, ac denique de eorum gloria, cæterisque scientiæ et gratiæ donis et ministeriis, seu officiis, tam accurate Theologi disputent, de Angelorum vero regina, ejusque dignitate, gratia, scientia, meritis, ac singulari felicitate, longe majori diligentia disserendum non sit. Cum hæc doctrina, et per se dignior ac jucundior et ad pietatem magis sit accommodata, et (ut Aristot. dixit) melius sit de rebus altioribus vel pauca conjectare, quam inferiores certitudine etiam mathemati-

ea cognoscere, eo vel maxime quod major ac certior cognitio potest de gratia et gloria B. Virginis, quam Angelorum, ex principiis fidei ratiocinando, colligi. Quocirca, ne quis existimet doctrinam hanc non habere firmum in Theologia fundamentum, quoniam de illa in divinis litteris pauca videntur scripta, breviter designabo loca ex quibus argumenta petenda, et controversiæ omnes sunt definiendæ.

3. *In Veteri Testamento ubi mentio de Beata Virgine.*—Principio ergo in Testamento Veteri frequens est Beatæ Virginis mentio prophetica, vel aperta, vel figurata; nam, ut Bernardus ait in sermone, *Signum magnum: Longe ante patribus est colitus repromissa, mysticis præfigurata miraculis, oraculis annunciata prophetis;* et Epist. 174 dicit, *Patriarchis, et Prophetis fuisse præcognitam;* et Homil. 2 in *Missus est*, dicit, *a Patribus esse præfiguratum, et a Prophetis promissam.* Et Ildelfonsus, serm. 2 de Assumptione, dicit *a Prophetis esse prædictam, et philosophis sanctis præfatam;* et Augustinus, lib. de Assumptione, in initio: *Sola, inquit, meruit Deum et hominem paritura suscipere, facta thronus Dei, et aula Regis æterni, secundum quod nos docuisti per sanctos tuos Patriarchas, Prophetas et Apostolos, figuris, et sermonibus quibus credimus, et certi sumus quia nunquam fefellisti.* Propter quod Hieronymus, Mich. 6, illam vocat *Vaticinium Prophetarum.* Andreas vero Cretens., serm. de Assumptione, *summam divinorum oraculorum* appellat. Quinimo addere possumus, sicut Paulus de Christo dicit, in capite libri de illo esse scriptum, ita de Beata Virgine in sacra Scripturæ initio scriptum esse: *Inimicitias ponam inter te et mulierem, ipsa conteret caput tuum.* His enim verbis Deum ipsum Mariam Virginem prædixisse, communis est antiquorum Patrum sententia, ut infra tractantes de sanctificatione B. Virginis commodiori loco trademus. Totum præterea Canticorum librum, non solum per accommodationem, sed etiam in sensu aliquo ab Spiritu Sancto intento, Virginem præcinere, omnes fere Patres qui illum interpretantur, intelligunt. Præsertim Bernard. et Rupert. ibi, et lib. 7 de Processione Spiritus Sancti, c. 13. Unde Apponius, in fine Canticor., infelicem esse dicit, qui hoc non credit. Sunt præterea in Scriptura veteri Virginis proprietates et perfectiones, in variis personis et rebus præfigurata, quas hoc loco congerere non oportet, tum quia vulgares fere sunt, et in Sanctis Patribus fa-

cile reperiuntur; tum etiam quia in singulis quæstionibus, ubi oportuerit, præcipuas earum commodius attingemus. Nonnulla etiam ex libris Psalmorum et Sapientialibus Ecclesia ad Virginem accommodat, ex quibus interdum non leve argumentum sumi potest.

4. Secundo, in Novo Testamento pauca quidem verba de Virgine scripta sunt, quoniam tota Evangelistarum, et Apostolorum intentio ad Christum referebatur, quia, illo cognito, ejusque fide satis fundata, non poterat matris ejus excellentia aut ignorari aut occultari; in illis vero paucis verbis, eisque gravissimis, quædam præcipua capita indicata sunt, quæ omnia, quæ de Virgine dici possunt, virtute continent. Quod in cæteris fere rebus, etiam in gestis a Christo, quæ ab Evangelistis narrantur, observare licet. Est enim totum Evangelium breve ac concisum, quoniam verbum abbreviatum fecit Dominus super terram, ad Rom. 9, ut notavit Euseb., l. 2 de Demonstr., c. 40; et Tert., l. 4 contra Marci., c. 16; cum enim non possent Evangelistæ singula persequi, ea, quæ maxime necessaria erant, attigerunt, ut ex eis reliqua intelligeremus.

5. *Dubium.*—*Respondeo.*—*Cur Christus in Evangelio nihil de sua matre prædicavit.*—Percontabitur autem fortasse, aliquis, cur Christus Dominus, qui fidem centurionis, Magdalenæ charitatem, et Joannis laudes interdum prædicavit, nunquam de matre sua quidpiam simile locutus sit. Respondetur primo ad temperantiam quamdam et modestiam id spectare potuisse: quidquid enim de Virgine diceret, ad seipsum referri et pertinere videretur. Deinde, tunc præcipue studuit divinam suam originem homines docere, qua cognita, facile erat excellentiam humanæ conceptionis, matrisque suæ dignitatem percipere. Denique, ubi res ipsæ, et opera, quibus Christus matrem honoravit, clamabant, verba non erant necessaria.

6. *Concilium Ephesinum ad tuendam Virginis dignitatem congregatum.*—Tertio, præter ea, quæ in Scripturis canonicis continentur, sunt alia multa de B. Virgine per traditionem, quæ ab ipsis Apostolis manavit, et per manus Patrum ad nos usque pervenit, communi sensu Ecclesiæ et definitione recepta, ut constat ex Dionys., c. 3 de Divin. nominib., et epist. 4 ad Caium; Ignat., epist. 1 et 2 ad Joan., ad Trallianos, et 8 ad Phil.; Iren., Epiph., Hieronym., Aug. et aliis antiquissimis Patribus, quorum testimonia in se-

quentibus indicabimus. Illud vero observatione dignum censeo, videlicet ex quatuor primis Conciliis generalibus, quæ Gregorius, ut quatuor Evangelia veneratur, primum Nicænum, honorem Filii, et consequenter honorem etiam Patris contra Arium defendisse; secundum, scilicet Constantinopolitanum primum, divinitatem Spiritus Sancti statuisset contra Macedonium; tertium vero, scilicet Ephesinum, ad tuendam matris Dei dignitatem contra Nestorium, esse congregatum. In quo tam multa dicta sunt de laudibus Virginis, ut vix aliquid addi posse videatur, quæ postea in quarto Concilio Chalcedonensi, et in 5 et 6 Synod., et in cæteris, usque ad Tridentinum confirmata sunt, et amplius explicata.

7. Quarto tandem, non sine singulari Spiritus Sancti consilio factum est, ut nonnulla Virginis mysteria et privilegia, nec scripta sint, nec certa traditione recepta, ut occasio daretur fidelibus amplius meditandi, et recogitandi hæc mysteria, loquendique ac scribendi de Virgine, ex principiis traditis plura ratiocinando et colligendo. Quocirca rationibus etiam in hac materia utendum est, quæ vel in dictis principiis, vel in ipsa rerum natura et decencia fundatæ multum ponderis et efficacitatis in Theologia habent, ut recte Canus notavit, l. 12 de Locis, c. 14, et ex usu sanctorum Patrum satis constat, ut videre licet apud Aug., l. 83 Quæstionum, quæst. 49 et 50; et Cyril., lib. 5 Theos., c. 7; Ansel., lib. 2 cur Deus homo, c. 5, et in aliis, quos priori tomo, disp. 4, et fere in discursu totius materiæ retuli; ubicunque enim de mysteriis, et perfectionibus Christi tractant, rationibus et conjecturis ex decencia rei sumptis utuntur. Reliquum est, ut institutum nostrum aggrediamur. Prius vero quam D. Thom. quæstiones explicare incipiam, unam vel alteram disputationem, quæ totius materiæ fundamenta contineat, præmittendam duxi.

DISPUTATIO I,

IN TRES SECTIONES DISTRIBUTA, DE MATRIS DEI DIGNITATE IN COMMUNI.

Sicut initio hujus doctrinæ de Christo et incarnatione primum statuimus, ac demonstravimus Christum esse Deum, ac incarnationem esse factam, quoniam hoc erat fundamentum omnium quæ de hoc mysterio dicenda erant, ita in his disputationibus de B. Virgine præ-

mittere oportet illam esse matrem Dei, et explicare qualis et quanta fuerit hæc dignitas, et quomodo ad illam fuerit Beata Virgo prædestinata, quoniam ex hoc fundamento ratio omnium, quæ de Virgine dicemus, sumenda est. Hæc igitur in præsentis disputatione trademus.

SECTIO I.

Utrum Beata Virgo vere ac proprie fuerit mater Dei et hominis.

1. Hæc quæstio potissimum versari cœpit in Ecclesia post annum quadragesimum, tempore Concilii Ephesini, quia, licet ante illa tempora, hæretici, qui negarunt Christum esse verum Deum, aut verum hominem vera humana carne constantem, consequenter negarent Virginem fuisse veram matrem Dei aut hominis, ex iis tamen, qui Christum Deum et hominem confessi sunt, primus fuit Nestorius, qui negare ausus est, Mariam Virginem vere ac proprie fuisse matrem Dei, ut constat ex historia Concilii Ephesini, et ex Vincentio Lirinensi, libro Contra profanas vocum novitates; et Cassiano, l. 1 et 2 de Incarnatione; et Theophylact., Joan. 9, in fine, in quo errore versari etiam hoc tempore nonnullos hæreticos refert Canis., l. 3 de B. Virgine, c. 22. Fundamentum hujus erroris fuit, vel quia unionem veram humanæ naturæ cum Verbo divino negavit, et consequenter veram ac propriam communicationem idiomatum, vel quia saltem negavit hanc unionem factam esse in utero Virginis. Hinc enim consequens esse videtur, licet B. Virgo fuerit mater Christi, non tamen Dei, quia nec concepit, nec peperit Deum.

2. Veritas tamen est, B. Virginem vere ac proprie fuisse matrem Dei, ut definitum est in Concilio Ephes., et Chalced., et in 6 Synod., act. 4 et 11; et habetur etiam in 8 Synodo, act. 4 et 7; in Conc. Lateran., sub Martino I, can. 3, et in aliis frequenter. Ut autem veritatem hanc ex propriis principiis probeamus, oportet nonnulla supponere.

3. *Virgo Maria vera Christi mater.*—Primum est, B. Virginem proprie esse matrem hujus hominis, scilicet Christi. Ita enim expresse dicitur Joan. 2: *Et erat mater Jesu ibi;* et Luc. 1: *Unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?* et capite secundo: *Simon dicit ad Mariam matrem ejus;* Matthæi 1 et 2: *Accipe puerum, et matrem ejus.* Dices: similibus testimoniis probaretur Josephum fuisse patrem Christi. Respondetur, hoc ipsum